

بیانی کوتاه در مورد فرزند و فرزندآوری

فرزند آوری در قرآن

۱- نگاه مثبت قرآن به فرزند آوری

طبق بررسی‌های انجام گرفته، نظر قرآن کریم به‌عنوان منشأ و اساس دین اسلام نسبت به فرزندآوری و تکثیر اولاد مثبت است چراکه زندگی با فرزند صالح فواید و آثار مثبتی در پی دارد که از مهمترین آن‌ها می‌توان به کمک و دستاری والدین، ادامه دهنده راه والدین اشاره کرد.

از آیات بعدی که در ادامه می‌آید صدق این ادعا به روشنی قابل درک خواهد بود. البته فرزند آوری قید و قیودی دارد و صرف فرزند آوری بدون دقت در اموری کیفی قطعاً کافی نیست، اما با در نظر گرفتن آن قیود، در ادامه خواهد آمد که نگاه قرآن نگاهی مثبت است.

2- فرزند نعمت است

در قرآن آیات متعددی در مورد فرزند وجود دارد که از مجموع آن‌ها چنین برداشت می‌شود که فرزندان، نعمت‌های الهی نزد والدین هستند، هم می‌توان با استفاده صحیح از آن‌ها در مسیر تکامل و هدایت خود و آن‌ها از ایشان بهره جست وهم می‌توان با عدم استفاده صحیح از آن‌ها خود و آن‌ها را به خاک مذلت نشانند.

تردیدی نیست که دین مبین اسلام به‌عنوان برترین دین آسمانی در معارف الهی خود به اهمیت خانواده و فرزندداری عنایت ویژه‌ای کرده است و قرآن کریم و روایات اهل بیت(ع) به‌عنوان سرچشمه و منبع اصلی احکام این دین مبین در زمینه‌های مختلف از جمله مسائل جمعیت شناسی به‌شمار می‌روند. با توجه به این که موضوع افزایش جمعیت و فرزندداری در سبک زندگی دینی به الگویی شایسته نیاز دارد، بررسی نظر دین اسلام به‌عنوان کامل‌ترین دین در این مورد حائز اهمیت فراوان است. در آیه ۷۲ سوره نحل در این رابطه فرموده است:

«وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْوَابِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَلَيْسَ لِيُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ؟»

خدا برای شما از خودتان همسرانی قرار داد و از همسرانتان برای شما پسران و نوادگانی نهاد و از چیزهای پاکیزه به شما روزی بخشید آیا [باز هم] به باطل ایمان می‌آورند و به نعمت خدا کفر می‌ورزند.

در آیه ۱۴ سوره آل عمران از فرزندان به‌عنوان متاع یاد شده و آمده است:

زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْخَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ؛

دوستی خواستنی‌ها [ای گوناگون] از زنان و پسران و اموال فراوان از زر و سیم و اسب‌های نشان‌دار و دام‌ها و کشتزار [ها] برای مردم آراسته شده [لیکن] این جمله مایه تمتع زندگی دنیاست و [حال آن‌که] فرجام نیکو نزد خداست.

همچنین، در آیه ۴۶ سوره کهف از فرزندان به‌عنوان زینت زندگی یاد شده و آمده است: «الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمْلاً؛ مال و پسران زیور زندگی دنیابند و نیکی‌های ماندگار از نظر پاداش نزد پروردگارت بهتر و از نظر امید [نیز] بهتر است.

همچنین، در قرآن کریم از فرزند به‌عنوان امتحان و آزمایش یاد شده و در آیه ۲۸ سوره انفال در این رابطه آمده است:

«وَاعْلَمُوا أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ؛

و بدانید که اموال و فرزندان شما [وسيله] آزمایش [شما] هستند و خداست که نزد او پاداشی بزرگ است.

در آیه ۷۱ سوره هود نیز از فرزند به‌عنوان بشارتی برای پدر و مادر یاد شده و آمده است:

«وَأْمُرْأَتَهُ قَائِمَةً فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ؛

و زن او ایستاده بود خندید پس وی را به اسحاق و از پی اسحاق به یعقوب مژده دادیم»

و نیز در آیات ۵۱ تا ۵۳ سوره حجر در این رابطه آمده است:
«وَبَشِّرْهُمْ عَنْ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ (۵۱) إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ (۵۲) قَالُوا لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ؛
و از مهمانان ابراهیم به آنان خبر ده، هنگامی که بر او وارد شدند و سلام گفتند [ابراهیم] گفت ما از شما بیمناکیم، گفتند مترس که
ما تو را به پسری دانا مژده می‌دهیم.»

خداوند متعال در آیه ۷۴ سوره فرقان نیز فرموده است:
«وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا؛
و کسانی‌اند که می‌گویند پروردگارا به ما از همسران و فرزندانمان آن ده که مایه روشنی چشمان [ما] باشد و ما را پیشوای
پرهیزگاران گردان.

3- توجه به زاد و ولد انسانها ی شایسته

نکته مهم و اساسی که در قرآن کریم وجود دارد، توجه به زاد و ولد انسان‌های شایسته و مؤمن است؛ به عبارت دیگر آن چه که
اهمیت دارد، افزایش تعداد جمعیت نیکوکاران و صالحان است.

در سوره اعراف، به خلقت اولین انسان و اولین بارداری اشاره شده است. براساس آیات ۱۵ این سوره، حضرت آدم و حوا(ع) از
خداوند متعال خواهان فرزندی صالح و نیکوکار هستند.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيًّا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَوَا اللَّهَ
رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْتَنَا صَالِحًا لَنُكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ؛

او خدایی است که(همه) شما را از یک فرد آفرید و همسرش را نیز از جنس او قرار داد، تا در کنار او بیاساید. سپس، هنگامی که با
او آمیزش کرد، حملی سبک برداشت، که با وجود آن، به کارهای خود ادامه می‌داد و چون سنگین شد، هر دو از خداوند و پروردگار
خود خواستند، اگر فرزند صالحی به ما دهی، از شاکران خواهیم بود.

4- باروری هدیه ای از سوی خدا

با این اوصاف، در آیات قرآن کریم، باروری هدیه ای از سوی خدا به بندگان و پیروان شایسته معرفی شده است. قرآن کریم
همچنین، در مورد حضرت زکریا در آیه ۸۹ سوره انبیاء فرموده است:

وَ زَكْرِيَّا إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ؛

و زکریا را یاد کن آن هنگام که پروردگار خویش را ندا داد، پروردگارا! مرا تنها مگذار که تو از همه بازماندگان بهتری
و در آیه ۳۸ آل عمران می‌فرماید

هُنَالِكَ دَعَا زَكْرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ؛

در آن جا بود که زکریا، (با مشاهده آن همه شایستگی در مریم)، پروردگار خویش را خواند و عرض کرد «خداوند! از طرف خود،
فرزند پاکیزه‌ای (نیز) به من عطا فرما، که تو دعا را می‌شنوی!

قرآن کریم از استجاب دعای حضرت زکریا برای طلب فرزند در آیه ۹۰ انبیاء این‌گونه یاد می‌کند:

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ وَ وَهَبْنَا لَهُ يَحْيَى

از این آیات فوق می‌توان برداشت کرد که اولاً فرزند معین پدر در امر دین و دنیا است وهم‌چنین درخواست فرزند و نسل پاک،
سنت و روش انبیاست و ارزش ذریه و فرزندان، به پاکی آنهاست.

یکی دیگر از انبیای الهی که طلب فرزند صالح از خداوند متعال کرده (فرزندی که بتواند خط رسالت او را تداوم بخشد و برنامه‌های
نیمه‌تمامش را به پایان برساند) و قرآن کریم آن‌را بیان می‌دارد، حضرت ابراهیم است که تقاضای خود را در طلب فرزند در آیه ۱۰۰
سوره صافات چنین بیان می‌فرماید:

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ؛

پروردگارا به من از صالحان [فرزندان صالح] ببخش.

قابل توجه این که یک‌جا ابراهیم خودش تقاضا می‌کند که در زمره صالحان باشد، چنان‌که قرآن از قول او نقل می‌کند: رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَ الْجَفْنِي بِالصَّالِحِينَ؛

پروردگارا! به من علم و دانش مرحمت فرما، و مرا به صالحان ملحق کن» (شعراء/۸۳)

و در این‌جا تقاضا می‌کند که فرزندان صالح به من مرحمت فرما، چراکه صالح وصفی است جامع که تمام شایستگی‌های یک انسان کامل در آن جمع است. خداوند نیز این دعا را مستجاب کرد، و فرزندان صالحی همچون «اسماعیل» و «اسحاق» به او مرحمت فرمود، چنان‌که در آیات بعد همین سوره می‌خوانیم.

وَ بَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ؛

ما او را بشارت دادیم به تولد اسحاق پیامبری از صالحان»

و در مورد اسماعیل می‌گوید:

وَ إِسْمَاعِيلَ وَ إِدْرِيسَ وَ ذَا الْكُفْلِ كُلٌّ مِّنَ الصَّابِرِينَ وَ أَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِّنَ الصَّالِحِينَ؛

و اسماعیل و ادريس و ذا الكفل را به یاد آور که همه از صابران بودند و ما آن‌ها را در رحمت خود وارد کردیم چرا که از صالحان بودند». (انبیاء- ۸۶ و ۸۵)

درخواستی که در آیات فوق از جانب حضرت ابراهیم مطرح می‌شود خود نشان‌دهنده عظمت و فضیلت وجود فرزندان صالح در زندگی انسان است که چگونه پیامبری اولوالعزم آن‌را از خداوند به کرات درخواست می‌کند. از طرفی استفاده آیات از لفظ بشارت برای فرزندان شدن این پیامبران، نشان از اهمیت این موضوع است.